

Προς

1. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)
2. Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης
του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής (Π.Ε.Σ.Ε.Α.), ανταποκρινόμενο στην πρόσκληση διαλόγου για τον ανασχεδιασμό του πλαισίου λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών και θεσμών της Ειδικής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης και τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού πλαισίου, και έχοντας ως γνώμονα την ενίσχυση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού συστήματος, τη διασφάλιση των συνθηκών που θα επιτρέπουν τη διαμόρφωση των αναγκαίων ποσοτικών και ποιοτικών όρων της παρεχόμενης εκπαίδευσης στους μαθητές και τις μαθήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες, αλλά και συνεκτιμώντας την εξέλιξη των δεδομένων που αφορούν την υποστήριξή τους στο παρόν και το μέλλον, σας υποβάλλει με το παρόν Υπόμνημα τις παρακάτω προτάσεις:

1. Θεσμοθέτηση Ενιαίου Νόμου για την Ειδική, Επαγγελματική και Γενική Εκπαίδευση

Η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της ενιαίας δεκατετράχρονης σχολικής εκπαίδευσης. Η απαξίωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Αναπήρων με την επιμονή στην ξεχωριστή νομοθέτηση για την ειδική και τη γενική αγωγή ως ξεχωριστών θεσμών έχει επισημανθεί ως σημαντικό εμπόδιο στην προώθηση του «Σχολείου για Όλους», σύμφωνα με τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Η αλλαγή του γενικού σχολείου -με πρώτο απαραίτητο βήμα προς τη διαμόρφωση συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού συστήματος- απαιτεί ενοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τη γενική και την ειδική εκπαίδευση. Στην Ελλάδα, όλοι οι νόμοι που αφορούν στο θέμα αυτό, με εξαίρεση τον Ν. 1566/1985, αντιμετωπίζουν διαχωριστικά τον θεσμό της ειδικής αγωγής. Η ξεχωριστή νομοθέτηση για την εκπαίδευση των μαθητών/-τριών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελεί εξ ορισμού διάκριση σε βάρος των ανάπηρων ατόμων. Οι σημερινές σύνθετες εκπαιδευτικές συνθήκες επιβάλλουν την ανάγκη για έναν νέο Ενιαίο Νόμο για την Εκπαίδευση.

Απαιτείται ουσιαστικός διάλογος για τη σύνταξη ενιαίου νόμου για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και, μέχρι τη σύνταξη και την ψήφιση του ενιαίου νόμου, οι ειδικές νομοθετικές παρεμβάσεις -όπου και όταν απαιτούνται- θα πρέπει να είναι μέρος της γενικότερης νομοθετικής παρέμβασης, να εναρμονίζονται με τους γενικούς και ειδικούς στόχους και να συνυφαίνονται με τη γενική εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Πρώιμη (Παιδική) Παρέμβαση

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 3699/2008, στην οργάνωση και στους στόχους της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης προβλέπεται η συστηματική παρέμβαση από την προσχολική ηλικία, με τη δημιουργία τμημάτων Πρώιμης Παρέμβασης (Π.Π.) στις κατά τόπους Σ.Μ.Ε.Α.Ε., τα οποία δε λειτούργησαν ποτέ. Στο άρθρο 229 του Ν. 4823/2021 που αφορά την Πρώιμη Εκπαιδευτική και Υποστηρικτική Παρέμβαση σε μαθητές/-τριες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης προβλέπεται η ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων πρώιμης εκπαιδευτικής και υποστηρικτικής παρέμβασης, καθώς και την επιμόρφωση των εμπλεκομένων. Η εκπαιδευτική και κατ' επέκταση κοινωνική πολιτική είναι απύσχα όχι μόνο στην ύπαρξη δομών αλλά και ενός θεσμικού πλαισίου που σε επιστημονική βάση, εκτός από τη διάγνωση, θα προβλέπει τη σύσταση φορέων ή διεπιστημονικών ομάδων με στόχο την υποστήριξη και την εφαρμογή της πρώιμης παρέμβασης στην οικεία σχολική μονάδα, αλλά και της συμβουλευτικής γονέων.

Η Πρώιμη Παρέμβαση έχει αποδειχθεί ότι μειώνει τις μαθησιακές αδυναμίες και τα προβλήματα συμπεριφοράς, αμβλύνει τις αναπτυξιακές καθυστερήσεις, αποκαθιστά στον μέγιστο δυνατό βαθμό υπάρχουσες ή αναδυόμενες αναπηρίες, αποτρέπει τη λειτουργική επιδείνωση δυσκολιών, προωθεί τη συναισθηματική και κοινωνικο-γνωστική ανάπτυξη, αναδεικνύει και ενισχύει τις ικανότητες, και υποστηρίζει τη γονική και τη συνολικότερη οικογενειακή λειτουργία, εξασφαλίζοντας στα παιδιά καλύτερη ποιότητα ζωής. Τα προγράμματα Πρώιμης Παρέμβασης στοχεύουν στην έγκαιρο εντοπισμό και στην αξιολόγηση των ελλειμμάτων ή και των δυνατοτήτων κάθε νηπίου με διαταραχές στην ανάπτυξή του και ενδυναμώνουν τη λειτουργικότητά του στο οικογενειακό, σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Θεωρούμε αναγκαία:

- την ύπαρξη νομοθετικής βάσης για την ανάπτυξη του θεσμού της Πρώιμης Παρέμβασης με διευρυμένο εύρος, όχι μόνο ως ιατρικό αλλά και ως εκπαιδευτικό μοντέλο, σύμφωνα με τα διεθνή επιστημονικά δεδομένα, με σαφή θεσμικά πλαίσια προσαρμοσμένα στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα και στον δημόσιο χαρακτήρα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.
- την ενίσχυση του θεσμού με την ανάπτυξη και ενεργοποίηση των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.) κατά την είσοδο των παιδιών στην υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Οι Ε.Δ.Υ. θα εντοπίζουν έγκαιρα τις δυσκολίες ή τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους, και το εξειδικευμένο προσωπικό (Κοινωνικός Λειτουργός, Ψυχολόγος, Εκπαιδευτικός Προσχολικής Αγωγής Ε.Α.Ε.) που θα υποστηρίζουν τα Νηπιαγωγεία, διερευνώντας τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες και αξιολογώντας το δυναμικό των παιδιών, θα σχεδιάζουν και θα υλοποιούν προγράμματα-δράσεις τόσο για την ενδυνάμωση αυτών όσο και των οικογενειών τους.
- τη μέριμνα -από το αρμόδιο Υπουργείο- για την αποκεντρωμένη ανάπτυξη της Πρώιμης Παρέμβασης στο ηλικιακό φάσμα 0 – 3 και στο επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ως δημόσιου και δωρεάν οργανωμένου πλέγματος έγκαιρου εντοπισμού, διάγνωσης διαταραχών ανάπτυξης, αξιολόγησης, και υποστήριξης των παιδιών και των οικογενειών τους.

3. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Προλογικά, επισημαίνουμε τις αρνητικές επιστημονικές και παιδαγωγικές συνέπειες της διαχείρισης των μορφωτικών αναγκών των μαθητών και μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία και την υποστήριξή τους από τις Εγκυκλίους 93506/Δ3/25-8-2023 με θέμα «Διευκρινιστικές οδηγίες του Ν. 3699/2008 σχετικά με την παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση», 138415/Δ3/04-12-2023 με θέμα «Οδηγίες – κατευθύνσεις για τη λειτουργία των θεσμών ενταξιακής εκπαίδευσης» και την Εγκύκλιο 122194/ΓΔ401/10/2025 με θέμα «Διευκρινιστικές οδηγίες του ν. 3699/2008 (Α΄199) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει» που συνδέεται με το άρθρο 117 του Ν. 5224/2025. Επιστούμε την προσοχή αναφορικά με την καθολική εφαρμογή των ανωτέρω Οδηγιών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και πάντα σε σχέση με το παραγόμενο εκπαιδευτικό, υποστηρικτικό και ενταξιακό αποτέλεσμα. Νεοδιόριστος/-η εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης σε 6/θέσια (λειτουργικά) σχολική μονάδα της πρωτοβάθμιας, όπου την ενταξιακή διαδικασία υποστήριξης την υλοποιεί στο Τμήμα της Τάξης, θα υποστηρίξει έναν/μία μαθητή/-τρια ή και περισσότερους/-ες (μαζί και αυτούς/-ες που θα έχρηζαν παράλληλης στήριξης) 4 ώρες την εβδομάδα. Εκπαιδευτικός με υπηρεσία από 20 έως 40 έτη, 3-4 ώρες την εβδομάδα... Εννοείται ότι σε μία πολυθέσια (λειτουργικά) σχολική μονάδα οι εβδομαδιαίες ώρες υποστήριξης μειώνονται δραματικά.

• Προσχολική

Το νηπιαγωγείο αποτελεί τη βαθμίδα εκπαίδευσης όπου το παιδί θα θεμελιώσει τις συνθήκες της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και θα δημιουργήσει κουλτούρα αποδοχής, ενσυναίσθησης, αλληλοκατανόησης και αλληλοβοήθειας ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριες, η οποία θα τους ακολουθήσει στα επόμενα μαθητικά τους χρόνια.

Το δικαίωμα εκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες στο γενικό σχολείο της γειτονιάς τους δεν αφορά μόνο την εγγραφή τους στο γενικό σχολείο, αλλά στην ουσία απαιτεί εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και διαμόρφωση τέτοιων συνθηκών που να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική και ισότιμη συμμετοχή τους. Πρόσφατα με την Υ.Α. 91357/Δ3, ΦΕΚ 3455/23-07-2025, ιδρύθηκαν πανελλαδικά 1842 νέα Τ.Ε. στα νηπιαγωγεία. Αυτό αποτελεί ένα θετικό βήμα όσον αφορά στη συμπερίληψη των νηπίων και προνηπίων κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής τους φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση. Ωστόσο, δεν αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της υποστήριξης των νηπίων με ε.ε.α. στο σύνολό τους, καθώς οι λοιπές 2.000 σχολικές μονάδες νηπιαγωγείων δε διαθέτουν ακόμη Τ.Ε.

Η ίδρυση Τ.Ε. και η τοποθέτηση εξειδικευμένου νηπιαγωγού στον τομέα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, καθίσταται ιδιαίτερα αναγκαία για την αντιμετώπιση και υποστήριξη των δυσκολιών και των αναγκών των παιδιών που χρήζουν περαιτέρω αξιολόγησης και διάγνωσης. Η συνεκπαίδευση στην τάξη δεν αποκλείει την εξατομικευμένη προσέγγιση σε διαφορετικό χώρο - Τ.Ε. (Υ.Α. Γ6/102357/01-10-2002, παρ Β.2, ΥΠ.Ε.Π.Θ. ΦΕΚ 1319/τ. Β΄), όταν το νήπιο με ε.ε.α. -ειδικότερα κατά την αρχική περίοδο φοίτησής του- δεν μπορεί να ανταποκριθεί λόγω των δυσκολιών του (αισθητηριακές δυσκολίες, προβλήματα λόγου και ομιλίας, διάσπαση προσοχής κ.ο.κ.). Η συμβολή των Δήμων μέσω της ΚΤΥΠ στη διαμόρφωση χώρου Τ.Ε. είναι εφικτή -όπως και στο παρελθόν με τις αίθουσες σχετικά με την ανάπτυξη της διετούς προσχολικής εκπαίδευσης.

Η κείμενη νομοθεσία έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με τις συνθήκες φοίτησης που επικρατούν στα δημοτικά σχολεία. Ως αποτέλεσμα σε ένα δημοτικό σχολείο (εξαθέσιο και άνω) δύναται να φοιτούν στο

Τ.Ε. έως 12 μαθητές. Στην περίπτωση ενός διαθέσιμου νηπιαγωγείου, το οποίο διαθέτει αποκλειστικά δύο τάξεις, είναι ανέφικτο να εφαρμοστεί η φοίτηση 12 νηπίων, καθώς τα συγκεκριμένα νήπια -ταυτόχρονα- εγγράφονται, μοιράζονται και φοιτούν στη γενική τάξη. Η φοίτηση τουλάχιστον επτά (7) νηπίων με ε.ε.α. ή/και αναπηρίες σε συνηθισμένη τάξη γενικής εκπαίδευσης υπερβαίνει κατά πολύ το μέγιστο επιτρεπόμενο όριο (4 μαθητές).

Θεωρούμε αναγκαία:

- την ίδρυση Τ.Ε. σε κάθε Σχολική Μονάδα με διευθέτηση του Αναγκαίου Χώρου Υποστήριξης, τη Σύσταση Οργανικής Θέσης Νηπιαγωγού Ε.Α.Ε. και τη Στελέχωσή της.
- τη μείωση του Ανώτερου Αριθμού Υποστήριξης Μαθητών/-τριών.
- την ίδρυση 2ου Τ.Ε. χωρίς την προϋπόθεση του δυναμικού μαθητών/-τριών της Σχολικής Μονάδας, όταν οι Γνωματεύσεις των Εγκεκριμένων Δημόσιων Φορέων υπερβαίνουν τις 5, καθώς και την άμεση Στελέχωσή του.
- την αποφυγή Αναστολής Λειτουργίας και Κατάργησης Τ.Ε.

• Πρωτοβάθμια

Από το σχολικό έτος 1983-1984 που λειτούργησαν οι πρώτες Ειδικές Τάξεις (Ε.Τ.) με την υλοποίηση των διατάξεων του Π.Δ 63/82, οι οποίες με τον νόμο 2817/2000 μετατράπηκαν σε Τμήματα Ένταξης (Τ.Ε.), μέχρι και σήμερα, τα Τ.Ε. αποτελούν το μοντέλο, τη μαθησιακή συνθήκη για την υποστήριξη μαθητών και μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες στο πλαίσιο του Γενικού Σχολείου. Η ύπαρξη και λειτουργία τους σε κάθε σχολική μονάδα είναι σημαντική, γιατί μόνο μέσω της συγκεκριμένης δομής της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης μπορεί να προαχθεί η συμπεριληπτική κουλτούρα εντός της σχολικής κοινότητας του γενικού σχολείου. Είναι επιβεβλημένη, αφού αποτελούν τους κατεξοχήν χώρους για εξατομικευμένη διδασκαλία, ενώ η συμβολή του/της εκπαιδευτικού Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης κρίνεται καθοριστική για τη μαθησιακή/γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική εξέλιξη όχι μόνο των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες που φοιτούν στο Γενικό Σχολείο, αλλά και όλων των μαθητών και των μαθητριών της Σχολικής Μονάδας.

Θεωρούμε αναγκαία:

- την ίδρυση Τ.Ε. σε κάθε Σχολική Μονάδα, Διάθεση Χώρου/Αίθουσας Υποστήριξης, τη Σύσταση Οργανικής Θέσης Εκπαιδευτικού Ε.Α.Ε. και τη Στελέχωσή της.
- την ίδρυση 2ου Τ.Ε. χωρίς την προϋπόθεση του δυναμικού μαθητών/-τριών της Σχολικής Μονάδας, όταν οι Γνωματεύσεις των Εγκεκριμένων Δημόσιων Φορέων υπερβαίνουν τις δέκα (10), καθώς και τη Στελέχωσή του με Τοποθέτηση Εκπ/κού Ε.Α.Ε.

• Δευτεροβάθμια

Η συνέχιση της υποστήριξης των μαθητών και των μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες είναι πολύ σημαντική όχι μόνο για τη μαθησιακή τους ενίσχυση και την κοινωνική τους εξέλιξη, αλλά και για τη διαμόρφωση της αυτοεικόνας τους στην ευαίσθητη περίοδο της εφηβικής ηλικίας. Το προσαρμοσμένο στις δυνατότητές τους πρόγραμμα των Τ.Ε. βοηθά στη βελτίωση της σχολικής

επίδοσης και συμπεριφοράς τους, καθώς και στην ανάπτυξη των κοινωνικών και των επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους. Παράλληλα, εξαιρετικής σημασίας αποτελεί η συνεισφορά των Τ.Ε. στην αποτροπή της σχολικής διαρροής που σχετίζεται με τα αρνητικά συναισθήματα και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω της επίδοσης και της αναπόφευκτης σύγκρισης στην οποία υποβάλλονται.

Οι μαθητές/-τριες που μέχρι σήμερα υποστηρίζονταν από εκπαιδευτικούς Τ.Ε. στα ΕΠΑΛ καλούνταν να διδαχθούν τα μαθήματα της ειδικότητας του τομέα που επέλεγαν μαζί με τους υπόλοιπους μαθητές, χωρίς να γίνεται καμία προσπάθεια εκπαιδευτικής προσέγγισής τους με επιστημονικό και ενδεδειγμένο τρόπο. Σε κάθε ειδικότητα μάλιστα, υπάρχουν μαθήματα που εξετάζονται και στις Πανελλήνιες, έχοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην εξέλιξη των μαθητών/-τριών αυτών. Τα μαθήματα αυτά μέχρι σήμερα γίνονταν για τους μαθητές των Τ.Ε. των ΕΠΑΛ από μη εξειδικευμένο προσωπικό στην ΕΑΕ, παρότι υπήρχαν διαθέσιμοι εκπαιδευτικοί αντίστοιχων ειδικοτήτων με εξειδίκευση στην ΕΑΕ. Με την τροποποίηση του νόμου, εκπαιδευτικοί και άλλων ειδικοτήτων θα μπορέσουν να δώσουν στους μαθητές και τις μαθήτριες των Τ.Ε. των ΕΠΑΛ, την εξατομικευμένη και επιστημονικώς εμπειριστατωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση που χρειάζονται και πλέον δικαιούνται. Έτσι, θα μπορέσουν να κατανοήσουν καλύτερα το αντικείμενο της ειδικότητάς τους και θα έχουν τις ίδιες πιθανότητες επιτυχίας στις πανελλήνιες εξετάσεις.

Ο καταλυτικά θετικός ρόλος της υποστήριξης των έφηβων μαθητών και μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες από τους εκπαιδευτικούς των Τ.Ε. σε αυτήν την περίοδο της σχολικής τους ζωής καταγράφεται ως δρομολόγηση καθοριστική για το μέλλον τους.

Θεωρούμε αναγκαία:

- την ίδρυση Τ.Ε. σε κάθε Σχολική Μονάδα, με διάθεση Χώρων/Αιθουσών Υποστήριξης, τη Σύσταση Οργανικών Θέσεων Εκπαιδευτικών ΠΕ02, ΠΕ03 με ειδίκευση στην Ε.Α.Ε. και τη Στελέχωσή τους.
- τη στελέχωση με Εκπ/κούς ΠΕ04 με ειδίκευση στην Ε.Α.Ε. χωρίς την προϋπόθεση του δυναμικού μαθητών/-τριών της Σχολικής Μονάδας, όταν οι Γνωματεύσεις των Εγκεκριμένων Δημόσιων Φορέων υπερβαίνουν τις δεκαπέντε (15).
- την έκδοση ενημερωτικής-προτρεπτικής εγκυκλίου προς τους/τις Διευθυντές/-ντριες των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) για την κατά νόμο εισήγηση και πρόταση δημιουργίας οργανικών θέσεων στα Τμήματα Ένταξης των σχολικών μονάδων και για τις ειδικότητες ΠΕ80 έως και ΠΕ90 με εξειδίκευση στην Ε.Α.Ε. -ανάλογα τον/τους Τομέα/Τομείς που λειτουργεί/λειτουργούν-, εξασφαλίζοντας την ισονομία και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους και όλες τους μαθητές και τις μαθήτριες, χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις.

4. Παράλληλη Στήριξη Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Στον νόμο 3699/2008 για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση κατοχυρώνεται η δυνατότητα των μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, με κατάλληλη ατομική και εξατομικευμένη υποστήριξη από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς, να παρακολουθήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα της γενικής τάξης που φοιτούν. Ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης κάνει την εμφάνισή του, η εφαρμογή του προτείνεται στο πλαίσιο και τη φιλοσοφία της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και η υλοποίησή του λαμβάνει χώρα μέχρι και σήμερα στις συμπεριληπτικές τάξεις του γενικού δημόσιου σχολείου. Για τη

διεθνή επιστημονική κοινότητα και για την πλειονότητα των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων, η Παράλληλη Στήριξη-Συνεκπαίδευση αποτελεί τον κατάλληλο υποστηρικτικό θεσμό για την ισότιμη εκπαίδευση των μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία που ευνοεί τη συμπερίληψή τους στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης και στην ευρύτερη σχολική κοινότητα και αυξάνει τις ευκαιρίες για κοινωνική ένταξη.

Στην Ελλάδα, αν και φάνηκε πως η εφαρμογή του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης αποτέλεσε προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής, η υλοποίησή του έγινε χωρίς ουσιαστικό σχεδιασμό. Αν και αυξάνονται συνεχώς οι περιπτώσεις των μαθητών/-τριών που χρήζουν Παράλληλη Στήριξη, το Υπουργείο Παιδείας δε φροντίζει για την έγκαιρη κάλυψη των σχετικών κενών. Ο θεσμός υλοποιείται σε μερική βάση, καθώς υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του αριθμού των προσλήψεων και των εγκεκριμένων αιτημάτων/διαγνώσεων των ΚΕΔΑΣΥ. Οι εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης -πολλοί από τους οποίους δεν έχουν προσληφθεί από την αρχή της σχολικής χρονιάς αλλά στη 2^η ή στην 3^η Φάση- πρέπει να υποστηρίξουν 2 ή και 3 παιδιά που μπορεί να φοιτούν σε διαφορετικά τμήματα, σε διαφορετικές τάξεις, ακόμα και σε διαφορετικά σχολεία. Οι προσλήψεις σε εκπαιδευτικούς, για την υποστήριξη του θεσμού, βασίζονται μόνο σε αναπληρωτές/-τριες και συχνά σε εκπαιδευτικούς Γενικής Αγωγής, χωρίς καμία επιμόρφωση σε θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Η μη έγκαιρη κάλυψη των κενών στην Παράλληλη Στήριξη -παρόλη τη γνωστοποίηση ή την επικαιροποίησή τους- και η υποστελέχωσή της αποτελούν τροχοπέδη στην ισότιμη εκπαίδευση των μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς ένα ποσοστό αυτών των μαθητών/-τριών παραμένει χωρίς υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Στην ευρύτερη βάση της ελλιπούς χρηματοδότησης της Παιδείας και της ανυπαρξίας της κρατικής πρωτοβουλίας, ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης -που διαχρονικά χρηματοδοτείται αποκλειστικά από πόρους ΕΣΠΑ με ημερομηνία λήξης το 2027- υποβαθμίζεται, συρρικνώνεται και διαφαίνεται αμφίβολη η μελλοντική υπόστασή του.

Θεωρούμε απαραίτητη:

- την απόσυρση του υπ' αριθμ. 93506/Δ3/25-8-2023 εγγράφου με θέμα «Διευκρινιστικές οδηγίες του Ν. 3699/2008 σχετικά με την παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση» και του υπ' αριθμ. 122194/ΓΔ401/10/2025 εγγράφου με θέμα «Διευκρινιστικές οδηγίες του ν. 3699/2008 (Α'199) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει», καθώς η προτεινόμενη διαχείριση των κενών της Παράλληλης Στήριξης στα σχολεία γίνεται σε βάρος τόσο των μορφωτικών αναγκών των μαθητών/-τριών όσο και των εργασιακών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών, ενώ, παράλληλα, ακυρώνονται στην πράξη οι διαγνώσεις των ΚΕΔΑΣΥ, υποβαθμίζοντας τον επιστημονικό τους ρόλο.
- τη νομοθετική ρύθμιση για αποσύνδεση της Παράλληλης Στήριξης (έγκριση, πλήθος κλπ.) ανά σχολική μονάδα από τη λειτουργία Τμήματος Ένταξης ή την παρουσία εκπ/κού ΕΑΕ.
- την πλήρη κάλυψη του αριθμού των εγκεκριμένων Παράλληλων Στήριξεων σύμφωνα με τις σχετικές γνωματεύσεις των ΚΕΔΑΣΥ και χωρίς να κατακερματίζονται οι ώρες υποστήριξης για κάθε μαθητή/-τρια.

- την κάλυψη Παράλληλων Στήριξεων μόνο με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ή -στην περίπτωση εξάντλησης του Πίνακα των εκπ/κών ΕΑΕ- με κατάλληλα επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς σε θέματα Ειδικής Αγωγής και ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

5. Γενικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Για την προώθηση της συμπεριληπτικής πολιτικής στα θέματα της εκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες απαιτείται η συμπερίληψη να μη μεταβληθεί σε ένα στρεβλό θεωρητικό σχέδιο. Η παιδαγωγική της συμπερίληψης στο κοινό σχολείο προσκρούει στην άκαμπτη οργάνωση, δομή και λειτουργία του σύγχρονου σχολείου, η οποία αποτυγχάνει να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών/-τριών. Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί τη βασική ψυχοπαιδαγωγική-διδακτική διαδικασία των εκπαιδευτικών Ε.Α.Ε. προκειμένου να υποστηρίξουν τους μαθητές και τις μαθήτριές τους. Ως εκ τούτου, ένα Τμήμα με μειωμένο αριθμό μαθητών/μαθητριών συνιστά ένα πιο ευέλικτο πλαίσιο ανάπτυξης συμπεριληπτικών επιλογών, δράσεων και διαδικασιών υποστήριξης.

Θεωρούμε αναγκαία:

- τη Μείωση του αριθμού μαθητών/-τριών σε ένα Τμήμα κατά δύο (2) -χωρίς προϋποθέσεις-, εάν στο Τμήμα αυτό φοιτούν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) στα Νηπιαγωγεία ή είκοσι (20) μαθητές/-τριες στις άλλες Βαθμίδες Εκπ/σης και περισσότερες από μία (1) περιπτώσεις μαθητών/-τριών με Γνωμάτευση για Παράλληλη Στήριξη.

- τη Μείωση του αριθμού μαθητών/-τριών σε ένα Τμήμα [κατά τρεις (3)], ύστερα από δεσμευτική Πρόταση της ΕΔΥ (όπου υπάρχει) ή/και των Σχολικών Συμβούλων Γενικής & Ε.Α.Ε. και Απόφαση του Δ/ντή Εκπ/σης, εάν στο Τμήμα αυτό φοιτούν παράλληλα τουλάχιστον δεκαπέντε (15) στα Νηπιαγωγεία ή είκοσι (20) μαθητές/-τριες στις άλλες Βαθμίδες Εκπ/σης και περισσότερες από τρεις (3) περιπτώσεις μαθητών/-τριών με Γνωμάτευση του ΚΕΔΑΣΥ.

- τη Δημιουργία 2ου ή/και 3ου Τμήματος ανά Τάξη, εάν απαιτείται, για την ικανοποίηση των ανωτέρω μειώσεων.

6. Ειδικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Στις ερευνητικές καταγραφές έχει επισημανθεί ότι η έλλειψη δημόσιων φορέων και σχολείων συνδέθηκε με την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό των μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες για δεκαετίες ολόκληρες. Η ίδρυση ειδικών σχολείων και νηπιαγωγείων στη χώρα και η ένταξη στον κορμό της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης αποτέλεσε και αποτελεί μέχρι σήμερα μια ιστορική κατάκτηση του αναπηρικού και εκπαιδευτικού κινήματος.

Οι σχολικές αυτές μονάδες δεν είναι ευαγή ή φιλανθρωπικά ιδρύματα, δεν αποτελούν προαίρεση, αλλά ανάγκη. Στα Ειδικά Σχολεία προσφέρονται υποστηρικτικές παρεμβάσεις, προκειμένου η εκπαιδευτική διαδικασία να εξυπηρετεί τα παιδιά που έχουν την ανάγκη αυτής της δομής. Η στελέχωσή τους με το εξειδικευμένο προσωπικό είναι ανάλογη των ψυχοκοινωνικών και εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών και μαθητριών, και ο προβλεπόμενος εξοπλισμός είναι ή οφείλει να είναι διαφορετικός. Όμως, ο στόχος θα παραμένει το διαρκές αιτούμενο: οι μαθητές και οι μαθήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

ή/και αναπηρίες να αποκτήσουν όλες τις γνώσεις και τις ευκαιρίες στη ζωή, να αποτελέσουν μέρος του κοινωνικού συνόλου και μέσα από την ενίσχυση της αυτονομίας τους να καλλιεργήσουν την αυτοεκτίμηση και να αξιώσουν σεβασμό στη μετέπειτα ζωή τους. Και, ίσως, ήρθε η ώρα για τη μετονομασία τους, με την απαλοιφή του όρου “ειδικό”...

Θεωρούμε αναγκαία:

- την *Αύξηση των κτιριακών εγκαταστάσεων, καθώς οι μαθητές/τριες έχουν αυξηθεί και ο αριθμός των αιθουσών δεν επαρκεί.*
- την *Τήρηση της αναλογίας παιδιών / τετραγωνικών μέτρων με βάση τις προδιαγραφές ΟΣΚ (1 παιδί ανά 3 τετραγωνικά μέτρα).*
- την *υποστήριξη της χρηματοδότησης των Ειδικών Σχολείων από όλες τις εν δυνάμει εμπλεκόμενες Σχολικές Επιτροπές, μια και απευθύνονται σε όλη την Ελλάδα και έχουν μαθητές/τριες που ξεπερνούν τα τυπικά όρια των Δήμων, καλύπτοντας, συνήθως, ανάγκες ολόκληρων Νομών ή και Περιφερειών.*
- τη *Ρύθμιση Δρομολογίων και σχετικών Συμβάσεων Μετακίνησης ανάλογα με τις ανάγκες των Σχολικών Μονάδων χωρίς γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες που εμποδίζουν ή αναιρούν την απρόσκοπτη φοίτηση των παιδιών (δυνατότητα τροποποίησης και κατάργησης δρομολογίων, ακόμα και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς).*
- την *Τοποθέτηση ενός τουλάχιστον Εκπ/κού Ειδικότητας ανά σχολείο.*
- την *Ανανέωση και τον Νέο Σχεδιασμό Αναλυτικών Προγραμμάτων & Προγραμμάτων Συνεκπαίδευσης, ώστε να αναποκρίνονται στις πάγιες αλλά στις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών.*

Επιπλέον, για τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια (ΕΝΕΕΓΥ-Λ) και τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ):

- την *Αναθεώρηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών και Βιβλίων με βάση τις ανάγκες.*
- *Προγράμματα Εκπαίδευσης και Προετοιμασίας για Πρακτική Άσκηση των μαθητών/τριών με βάση τις ανάγκες τους.*
- *Εργαστήρια Ανάπτυξης Ατομικών και Στοχευμένων Δεξιοτήτων.*
- *Σύγχρονες Εργαστηριακές Ειδικότητες, και Σύγχρονος Εξοπλισμός Εργαστηρίων με Προδιαγραφές Ασφαλείας.*
- την *Καθιέρωση Θεσμού Μαθητείας για ΕΝΕΕΓΥ-Λ και ΕΕΕΕΚ.*
- την *Πιστοποιημένη Επαγγελματική Εκπαίδευση.*
- τη *Δια Βίου Εκπαίδευση των αποφοίτων μέσω της ανάπτυξης των ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής σε όλη την Επικράτεια.*

7. Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.)

Τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) αποτέλεσαν και αποτελούν από την ίδρυσή τους (το 2000 ως Κ.Δ.Α.Υ.) μέχρι σήμερα τον θεσμό που, μέσα από τις διαδικασίες της διάγνωσης και της αξιολόγησης των ποιοτικών ή/και ποσοτικών χαρακτηριστικών και δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών, προχωρούσε -αν η διάγνωση αφορούσε μαθητή/μαθήτρια με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία- στη συμβουλευτική υποστήριξη της οικογένειας και στην ενημέρωση-ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών.

Με δεκάδες δυσκολίες λειτουργίας, και παρόλο που ως θεσμός υποσχέθηκε την επίλυση της εκπαιδευτικής παρέμβασης και στήριξης των μαθητών και των μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες στον φυσικό χώρο εκπαίδευσής τους, δηλαδή στο σχολείο της γειτονιάς τους -λύνοντας, παράλληλα, οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα-, ο όγκος των αιτημάτων προς αξιολόγηση, η γραφειοκρατική αντιμετώπιση των διαγνωσμένων-αξιολογημένων περιπτώσεων, αλλά και η θεσμική αδυναμία το προσωπικό των ΚΕΔΑΣΥ να υποστηρίξει τη σχολική μονάδα και τον μαχόμενο εκπαιδευτικό, εντέλει, περιόρισε τον ρόλο του σε μια διεπιστημονική διαδικασία αποστασιοποιημένη από την καθημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Θεωρούμε ότι απαιτείται:

- *Ίδρυση επιπλέον ΚΕΔΑΣΥ σε πληθυσμιακά μεγάλες Εκπαιδευτικές Διευθύνσεις: Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Αχαΐας, Ηρακλείου, Λάρισας, Βόλου.*
- Επαρκές Προσωπικό:
 - *Σύσταση Οργανικών Θέσεων Εκπ/κών Ε.Α.Ε. (Προσχολικής Εκπ/σης, Α/θμιας & Β/θμιας Εκπ/σης) και Ε.Ε.Π. για την Αναγκαία Στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ.*
 - *Σύσταση Θέσης Συμβεβλημένου Παιδοψυχιάτρου.*
 - *Σύσταση Επαρκών Οργανικών Θέσεων Διοικητικού Προσωπικού σε όλα τα ΚΕΔΑΣΥ και άμεση στελέχωσή τους.*
 - *Στέγαση των Υπηρεσιών σε Αυτόνομα και Προσβάσιμα Κτίρια.*
 - *Καθορισμός Ενιαίων Αξιολογικών Εργαλείων, Εντύπων και Αιτήσεων (Ανίχνευσης-Αξιολόγησης Παραπομπής, Περιγραφικής Έκθεσης, Γνωμάτευσης, Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης κ.ά.).*
 - *Ορισμός Κωδικών Χρηματοδότησης.*

8. Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.)

Οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.), ως θεσμός, ήρθαν να “γεφυρώσουν” την απόσταση ανάμεσα στις υπηρεσίες διάγνωσης και αξιολόγησης των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και τη σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικούς - μαθητές/μαθήτριες - οικογένεια). Το πλαίσιο αρμοδιοτήτων των Ε.Δ.Υ. προβλέπει τη συνεργασία με το Εκπαιδευτικό Προσωπικό της Σχολικής Μονάδας, τον Σύλλογο Διδασκόντων και τους Συμβούλους Εκπαίδευσης, Γονείς/Κηδεμόνες μαθητών/τριών, με τα Κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων, Ιατρικές ή άλλες αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες, και υπόσχεται ένα σύνολο ενεργειών και δράσεων με σκοπό την υποστήριξη των μαθητών, των μαθητριών, των οικογενειών τους και του Τμήματος που φοιτούν μέσα από ομαδικές παρεμβάσεις. Αλλά, οι Ε.Δ.Υ. -άρρητα- ήρθαν και ως πρόταση λύσης στις αυξημένες περιπτώσεις ενδοσχολικού ή διασχολικού εκφοβισμού και βίας.

Όμως, λόγω τόσο του περιορισμένου αριθμού τους ανά τη χώρα και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες όσο και της μικρής συχνότητας -μία (1) ημέρα την εβδομάδα- εμπλοκής τους με κάθε σχολική μονάδα, οι υπάρχουσες Ε.Δ.Υ. αδυνατούν να απαντήσουν στον όγκο των αναδυόμενων ζητημάτων.

Θεωρούμε αναγκαία:

- την κάλυψη όλων των Σχολικών Μονάδων από Ε.Δ.Υ.,
- την ίδρυση των Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.) και τη συγκρότηση των αντίστοιχων Ε.Δ.Υ. με Κέντρο Υποστήριξης το οικείο ΚΕΔΑΣΥ
- τη Σύσταση -όπου απαιτείται- Οργανικών Θέσεων Εκπ/κών Ε.Α.Ε. (Προσχολικής Εκπ/σης, Α/θμιας Εκπ/σης & Β/θμιας Εκπ/σης) και Ε.Ε.Π. για τη Στελέχωση των ΕΔΥ (Α/θμιας & Β/θμιας)
- τη νομοθετική ρύθμιση για ανάπτυξη Πρωτοκόλλου Παραπομπής (από την ΕΔΥ ή τον Σύλλογο Διδασκόντων της Σχολικής Μονάδας σε συνεργασία με τους/τις Συμβούλους Εκπαίδευσης όπου δεν έχει συσταθεί ΕΔΥ) για παιδοψυχιατρική εκτίμηση Δημόσιου Νοσοκομείου ή Ιατροπαιδαγωγικού Κέντρου και παρακολούθηση παιδιών που χρήζουν ενδεχόμενη παιδοψυχιατρική φροντίδα.

9. Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (Ε.Β.Π.)

Το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) παρέχει ατομική υποστήριξη, συνεργάζεται με τους/τις εκπαιδευτικούς, υλοποιεί προγράμματα προσαρμογής και αυτονομίας, παρακολουθεί την πρόοδο των μαθητών και των μαθητριών, και συμβάλλει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες.

Στο Ειδικό Σχολείο, το Ε.Β.Π. παίζει καίριο ρόλο στην υποστήριξη των μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες. Συνεργάζεται με τους/τις εκπαιδευτικούς για την ενσωμάτωση και περάτωση εκπαιδευτικών στόχων, παρέχει βοήθεια σε μαθητές/-τριες για τις καθημερινές τους ανάγκες, όπως τη σίτιση, την ένδυση - υπόδυση, την ασφαλή μετακίνηση εντός αλλά και εκτός σχολείου (εξωτερικά προγράμματα), βοηθάει τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά τη διάρκεια του χρόνου της τουαλέτας, παρατηρεί και αντιδρά σε ενδεχόμενες προκλήσεις συμπεριφοράς, συνεργάζεται με το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό και τον/την εκπαιδευτικό της τάξης προωθώντας την αυτονομία των μαθητών και των μαθητριών σε καθημερινές δραστηριότητες. Η παρουσία ενός σταθερού ΕΒΠ βοηθά στην ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης με τα παιδιά και στη συνέχεια της μαθησιακής διαδικασίας και διευκολύνει την κοινωνική τους συμπερίληψη. Η γνώση των ιδιαίτερων αναγκών των μαθητών και των μαθητριών από σταθερά πρόσωπα -πρόσωπα αναφοράς- επιτρέπει την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση πιθανών προκλήσεων.

Θεωρούμε αναγκαία:

- τη Σύσταση Οργανικών Θέσεων στα Ειδικά Σχολεία Α/θμιας & Β/θμιας, τον διορισμό μόνιμου Προσωπικού και την έγκαιρη κάλυψη των θέσεων Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού στη Γενική Εκπαίδευση.

10. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Η υπάρχουσα νομοθεσία αντιμετωπίζει την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ως ξεχωριστή μορφή εκπαίδευσης, και διαφαίνεται καθαρά πως τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του Ειδικού Παιδαγωγού. Είναι εξίσου σημαντική για τη λειτουργία της ενταξιακής εκπαίδευσης η αποσαφήνιση ότι οι Εκπαιδευτικοί Ε.Α.Ε. δε λειτουργούν ως βοηθητικό προσωπικό όποτε μετέχουν σε διαδικασίες συνεκπαίδευσης εντός των κοινών τάξεων. Καθίσταται αναγκαία η αναδιαμόρφωση της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας και η κοινή επιμόρφωση εκπαιδευτικών

γενικής και ειδικής σε σχέση με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην τάξη και τη δυναμική της, τους τύπους συνεργασίας και συνδιδασκαλίας κλπ.

Θεωρούμε αναγκαία:

- τη δια ζώσης και εξ αποστάσεως Ανάπτυξη Περιοδικών Προγραμμάτων Επιμόρφωσης Εκπ/κών Ε.Α.Ε. & Γ.Α. σε Θέματα Ε.Α.Ε. ανά Περιφέρεια Επιστημονικής Ευθύνης των Συμβούλων Εκπαίδευσης.

11. Καθηκοντολόγιο

Στις σημερινές συνθήκες όπου τα κοινωνικά και οικογενειακά δεδομένα μετεξελίσσονται διαμορφώνοντας νέα δυναμικά περιβάλλοντα, η διαχείριση του πλέγματος των σχέσεων που αναπτύσσονται στην εκπαίδευση απαιτεί την αναμόρφωσή της. Ο μέχρι σήμερα υπερδεκαπενταετής προσδιορισμός των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων στις Δομές της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, που προέβλεπε τα όσα οφείλει να ακολουθεί το Προσωπικό τους, πρέπει να αναπροσαρμοστεί. Αν και είναι αποδεκτό ένα σαφές, αποτυπωμένο Καθηκοντολόγιο, η ζώσα καθημερινότητα, συχνά, απαιτεί μια μορφή ευελιξίας της εφαρμογής του, η οποία θα λαμβάνει υπόψη μια σειρά παραμέτρους και θα καθορίζεται από συλλογικές αποφάσεις των οργάνων των Δομών αναφοράς (Σύλλογοι Διδασκόντων, Ολομέλειες ΚΕΔΑΣΥ κλπ.). Η ευελιξία αυτή σχετίζεται, αμιγώς, με το πλαίσιο της προτεινόμενης υποστήριξης των μαθητών και των μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες σε ζητήματα π.χ. ελεγχόμενης και κλιμακούμενης αυτονόμησής τους στα διαλείμματα, διαμόρφωσης εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος υποστήριξης εντός τμήματος ή σε χώρο εκτός τμήματος, διαμόρφωσης Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε.), εφημεριών, υποστήριξης Σχολικών Μονάδων από προσωπικό των ΕΔΥ, των ΚΕΔΑΣΥ κλπ.

Θεωρούμε αναγκαίο:

- ένα επικαιροποιημένο, κωδικοποιημένο, αποσαφηνισμένο και σχετικά ευέλικτο πλαίσιο καθηκόντων για το Προσωπικό (Ε.Α.Ε., Π.Σ., Ε.Ε.Π., Ε.Β.Π.) σε κάθε Δομή της Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

12. Αποσπάσεις Εκπαιδευτικών Ε.Α.Ε. στο εξωτερικό

Η ειδικότητα του εκπαιδευτικού Ε.Α.Ε. δε συμπεριλήφθηκε στην υπ. αριθμ. 18416/Η2/18-02-2025 εγκύκλιο του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. με τίτλο «Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος εκπαιδευτικών για απόσπαση στο εξωτερικό από το σχολικό έτος 2025-2026 και από το ημερολογιακό έτος 2026 Νοτίου Ημισφαιρίου», αλλά ούτε και σε όλες τις αντίστοιχες των προηγούμενων ετών.

Η εκπαίδευση αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα. Για τους Έλληνες μαθητές -όχι μόνο της ελληνικής επικράτειας, αλλά και αυτών που φοιτούν σε σχολικές μονάδες του εξωτερικού- το δικαίωμα ισότιμης πρόσβασης και χωρίς αποκλεισμούς στην εκπαίδευση είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο. Η μη ύπαρξη και η μη αναζήτηση θέσεων για εκπαιδευτικούς Ε.Α.Ε. καταστρατηγεί αυτό το δικαίωμα από το σύνολο του ελληνικού μαθητικού πληθυσμού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία που φοιτά στα ελληνικά σχολεία του εξωτερικού.

Εκτιμούμε ότι απαιτείται:

- η ενίσχυση των σχολικών μονάδων του εξωτερικού με τη συμπερίληψη των εκπαιδευτικών Ε.Α.Ε. στις αιτήσεις απόσπασης εκπαιδευτικών στο εξωτερικό, οι οποίοι θα συλλειτουργούν και θα συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς των τάξεων για την υποστήριξη των Ελλήνων μαθητών του εξωτερικού.
- μέριμνα για την ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών (Τ.Ε., ΕΔΥ, ΚΕΔΑΣΥ) που αφορούν την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαιδευτική διαδικασία των μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία του εξωτερικού.

13. Υποστηρικτικές Επισημάνσεις

- **Βοηθεί Εκπαιδευτικών**

Θεωρούμε απαραίτητη την τοποθέτηση προσωπικού βοηθού στους/στις εκπαιδευτικούς με αναπηρία κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, και προς όφελος των ίδιων των μαθητών και μαθητριών τους.

- **Δημιουργία Ομάδων Εργασίας**

Αντιλαμβανόμαστε ως χρήσιμη τη δημιουργία Ομάδων Εργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων Δομών και Φορέων στην Ε.Α.Ε. για όλα τα Θέματα Συνεργασίας τους και Καλών Πρακτικών, αλλά και του Εκπαιδευτικού Προσωπικού με Στελέχη Διοίκησης και Γονείς-Κηδεμόνες.

Ως Διοικητικό Συμβούλιο του Π.Ε.Σ.Ε.Α. -ευελπιστώντας στην ουσιαστική αναβάθμιση του δημόσιου χαρακτήρα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης με την άρση των όποιων δυσχερειών επισημαίνονται σε σχέση με την οργάνωση, την ανάπτυξη και τη λειτουργία της- στο προσεχές διάστημα θα σας κοινοποιήσουμε και τα Πορίσματα των Εργασιών του 10^{ου} Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής του Π.Ε.Σ.Ε.Α. με θέμα: «Η Συμπερίληψη στα Σύγχρονα Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα: Φραγμοί - Προκλήσεις - Προοπτικές» που θα διεξαχθεί στον Συνεδριακό Χώρο της Ιστορικής Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, 2ας Μεραρχίας 36 & Ακτής Μουτσοπούλου, στον Πειραιά, το Σάββατο 16 & την Κυριακή 17 Μαΐου 2026.

Ο Πρόεδρος

Γιάννης Βούρβουλης

Για το Δ.Σ. του Π.Ε.Σ.Ε.Α.

Η Γενική Γραμματέας

Άννα Τηλιακού